

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Навчально-науковий інститут природничих і аграрних наук
Кафедра політології і міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Ректор

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Олена КАРАМАН

ПРОГРАМА

**додаткового вступного випробування для вступу на навчання за
третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (PhD)
спеціальність – С2 Політологія
на основі НРК7**

Полтава – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний додатковий іспит зі спеціальності С 2– Політологія для вступників, які не мають профільної освіти, для навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії за ОНП «Політологія» має на меті визначення рівня готовності вступників до здійснення науково-дослідницької діяльності, здібностей до: здобуття теоретичних знань; формування умінь, навичок та фахових компетенцій, достатніх для генерування нових ідей в сфері політичної науки; розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницької діяльності; оволодіння методологією та дослідницьким інструментарієм сучасної політичної науки; та здійснення педагогічної діяльності; здійснення власного наукового дослідження на принципах академічної доброчесності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Історія політичної науки. Політичні ідеї Давньо-східних цивілізацій. Політичні вчення у Стародавній Греції. Політична етика Сократа. Вчення Платона про «ідеальну державу». Вчення Аристотеля про політику. Політико-правова думка Стародавнього Риму. Поняття держави у вченні Цицерона. Особливості політичної думки епохи Середньовіччя. Політичні ідеї у вченні Августина Блаженного. Політичний зміст доктрини Фоми Аквінського. Політико-правові ідеї Марсилія Падуанського. Вчення Ж. Бодена про суверенітет. Політико-правова думка Візантійської імперії. Кодекс Юстиніана. Особливості політичної думки Нового часу. Н. Макіавеллі як основоположник науки про політику. Політичні ідеї Г. Гроція. Т. Гоббс про виникнення і сутність держави. Дж. Локк як основоположник теоретичної системи класичного лібералізму. Дж. Монтеск'є про форми держави і поділ влади. Класичний лібералізм (Б. Констан, І. Бентам, А. Токвіль). Ліберально-демократичні концепції у Північній Америці (Т. Джефферсон, Д. Медісон). Вчення про державу і владу у філософії І. Канта. Органічна теорія держави Г. Спенсера. Політичні погляди Л. Гумпловича. Вчення про громадянське суспільство, державу та право у філософії Г. В. Ф. Гегеля. Політична філософія Ф. Ніцше. Марксистське вчення про політику, державу і владу. Особливості російської політичної думки. Сучасна американська політологічна школа. Французька політологічна школа. Розвиток політичної науки у Великій Британії та Німеччині в ХХ-ХХІ ст. Політична думка країн Центральної Європи ХХ-ХХІ ст.

Влада в політичному житті суспільства. Сутність та особливості політичної влади та її головні особливості. Форми і методи здійснення політичної влади. Проблеми легітимності влади.

Політична система суспільства як базова категорія сучасної політології. Особливості системного підходу до вивчення суспільства. Основні теоретичні моделі політичної системи суспільства. Функції політичної системи суспільства. Типологія політичних систем. Структура політичної системи суспільства. Політична система як сукупність взаємодіючих підсистем: інституціональної, комунікативної, функціональної, нормативної, політико-культурної. Тенденції розвитку політичних систем. Порівняльна характеристика політичних систем країн світу. Політична система сучасної України.

Політичний режим. Сутність та основні складові політичного режиму. Типологія політичних режимів. Політичні й державні режими. Основні типи політичних режимів сучасності: тоталітарні, авторитарні, демократичні. Демократія як суспільне явище і наукове поняття. Основні концепції демократії. Політичні принципи демократії. Демократія як механізм політичної взаємодії. Динаміка політичних режимів.

Держава як основний інститут політичної системи. Політика і держава. Основні форми державного правління. Основні форми державного устрою. Виникнення та сутність держави. Теорії походження держави. Держава як головне знаряддя політичної влади у суспільстві. Ознаки і функції держави. Типологія держав. Концепція правової держави. Поділ влади як один з основних принципів правової держави. Соціальна держава. Механізми здійснення державної влади. Бюрократія в структурі державної влади. Форми державного правління і державного устрою. Тенденції розвитку сучасної держави. Конституція України про будову і механізми здійснення державної влади.

Держава як управлінська система. Співвідношення понять «державне управління», «публічне управління» та «публічне адміністрування». Методи державного управління та їх характеристики. Органи державної влади в системі публічного управління. Поняття «державний апарат» і «державна служба». Місцеве самоврядування як складова публічного управління. Система адміністративно-територіального устрою як механізм управління державою. Особливості територіальної організації влади в Україні.

Сутність громадянського суспільства. Громадянське суспільство та його роль у функціонуванні сучасних демократичних країн. Сутність та основні ознаки правової держави. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Громадянське суспільство як джерело політичних інтересів. Інститути громадянського суспільства. Громадські організації і рухи в політичному житті суспільства. Самоврядування як політичний інструмент громадянського суспільства. Політична роль засобів масової комунікації. Вплив Інтернету на політику.

Партія як політичний інститут та суб'єкт політики. Основні ознаки і функції політичних партій. Типологія політичних партій і партійних систем. Сучасні партійні системи. Становлення багатопартійності в Україні. Громадсько-політичні об'єднання та суспільно-політичні рухи в політичному житті суспільства. Теорія груп інтересів та груп тиску. Лобізм. Моделі та механізми функціонального представництва інтересів (клієнтели, кланова система представництва інтересів; корпоративізм та неокорпоративізм, плюралістична система представництва інтересів). HR та PR в політичній діяльності. Нормативно-правове регулювання діяльності груп інтересів та груп тиску в Україні.

Поняття політичної еліти. Класичні та сучасні демократичні концепції еліт. Структурно-функціональний і ціннісний підходи до визначення політичних еліт. Політичні еліти як суб'єкти політичного процесу. Типи та функції політичних еліт у сучасному суспільстві. Роль мас та еліт у демократичних транзитах. Особливості політичної еліти незалежної України. Лідерство як закономірність політичного життя суспільства. Сутність та витoki політичного лідерства. Типологія і функції політичного лідерства. Особливості політичного лідерства в сучасних умовах. Характерні риси політичного лідера та основні вимоги до нього. Проблеми формування політичного лідерства і політичних еліт

в сучасній Україні.

Поняття політичного процесу. Структура політичного процесу. Основні типи політичних процесів. Глобальні та регіональні процеси. Революційні та еволюційні, закриті та відкриті, стабільні та нестабільні політичні процеси. Форми здійснення політичного процесу. Суб'єкти політичного процесу. Багатовимірність та суперечливість політичних процесів. Трансформація й модернізація як політичні процеси сучасності. Специфіка політичних процесів демократичного суспільства. Особливості трансформації тоталітарних та авторитарних режимів у сучасні демократії. Сутність демократизації як політичного процесу. Демократичний транзит як процес переходу до демократії. Особливості демократичного транзиту в Україні. Модернізаційний підхід до аналізу політичних процесів. Революція, реформи і політична модернізація. Основні моделі політичної модернізації. Суперечливо-кризовий характер модернізаційних процесів у сучасному світі.

Поняття політичного конфлікту. Конфлікт і злагода у політичному процесі. Сутність, типологія та функції соціально-політичних конфліктів. Суб'єкти та об'єкти політичного конфлікту. Стадії визрівання та розвитку політичних конфліктів. Політична криза і способи виходу з неї. Особливості компромісно-консенсусного подолання конфліктів. Конфліктність українського суспільства та шляхи досягнення суспільної злагоди.

Особа як суб'єкт політики. Рівні залучення особи у політику. Основні форми політичної участі. Сутність політичної соціалізації особи. Основні напрями та умови політичної соціалізації. Проблеми політичної соціалізації в сучасному українському суспільстві. Особа як учасник політичного процесу. Особливості та структура політичної поведінки особи, групи, мас. Типологія політичної поведінки. Специфіка масової поведінки в політиці. Характерні риси поведінки маси: публіка і натовп. Регуляція політичної поведінки. Особливості політичної поведінки в умовах трансформації політичного режиму.

Участь громадян у визначенні та здійсненні політики. Політична соціалізація як процес становлення громадсько-політичних якостей людини, її політичних інтересів та політичної культури. Політична культура як елемент політичної системи. Історичні типи політичної культури. Політична свідомість: сутність, структура, функції. Політична ідеологія, її роль у політиці. Основні сучасні ідеологічні доктрини. Мораль і політика. Проблема співвідношення цілей та засобів в політиці. Політична етика.

Політична діяльність: структура та форми. Політичне функціонування та політична участь. Основні форми консенсусного та радикального стилів політичної діяльності. Політичний екстремізм. Насильство як елемент політичного життя. Шляхи обмеження насильства в політиці. Політична пасивність та активність. Політична діяльність як наука та мистецтво. Рациональне та ірраціональне в політичній діяльності.

Сутність системного аналізу, його основні принципи та категорії. Поняття суспільної системи. Політика як система. Основні характеристики політичних систем під кутом зору системного аналізу. Теоретичне моделювання політичних систем. Класичні моделі політичних систем. Розвиток системних досліджень політики в сучасній політології. Теоретичне і практичне значення системного аналізу політики.

Політичний аналіз і прогнозування як необхідні умови ефективності політичного процесу. Політична ситуація як основний предмет прикладного

політичного аналізу. Основні типи та напрями політичного прогнозування. Типи прогнозів: пошуковий, нормативний, вірогіднісний та ін. Основні напрями прогнозування, його етапи. Методологія політичного прогнозування. Прогнозування та моделювання в політології. Надійність політичного прогнозу. Передбачуване і непередбачуване в суспільно-політичному житті. Раціональне та ірраціональне у політичній науці та практиці. Політичний ризик у діяльності суб'єктів політики, прогнозування його можливих наслідків. Втілення планів і прогнозів у політичних рішеннях і діях. Соціальне прогнозування і моделювання. Футурологія.

Маркетингові дослідження у політиці. Політична реклама, паблікрілейшнз та іміджмейкерство в структурі політичного маркетингу. Політичний менеджмент як система управління політичними процесами. Складові політичного менеджменту. Планування, організація, мотивація і контроль як основні принципи менеджменту. Аналітичний аспект політичного менеджменту. Класифікація та особливості діяльності політичних менеджерів. Зв'язок політичного маркетингу і політичного менеджменту.

Політичні технології. Політична кампанія як сукупність технологій. Вибори та виборчі кампанії. Складові виборчих кампаній. Виборчі системи. Основні типи виборчих систем. Законодавче регулювання виборів і політичні технології їх проведення. Виборча кампанія: етапи, особливості проведення. Еволюція виборчої системи України. Взаємозв'язок виборчої та партійної систем. Електоральні технології.

Маніпулятивна складова політики. Міфотворчість як знаряддя політичного маніпулювання. Сутність та механізми політичної пропаганди та агітації. Психологічна та інформаційна війна в політиці.

Поняття світового політичного процесу. Міжнародні відносини як складова світового політичного процесу. Сутність та основні функції зовнішньої політики. Основні цілі й засоби зовнішньої політики держави. Основні напрями зовнішньої політики української держави.

Основні тенденції розвитку сучасного політичного процесу: глобалізація, регіоналізація. Етапи процесу політичної інтеграції. Характерні риси процесу глобальної регіоналізації. Прояви глобальної регіоналізації. Наслідки глобальної регіоналізації для глобалізаційних процесів сучасного світу. Співвідношення глобалізації і глобальної регіоналізації.

Глобальні процеси як феномен і об'єкт міждисциплінарних досліджень сучасної науки. Характер протиріч і динаміка розвитку сучасної цивілізації. Нові небезпеки і ризики, притаманні процесу глобалізації. Провідна роль політичної складової в сучасних глобалістських дослідженнях. Місце і значення в них соціально-гуманітарних наук. Основні завдання і проблеми політичної глобалістики. Методологія вивчення глобальних процесів: системний підхід, структурно-функціональний аналіз, цивілізаційний аналіз, компаративний підхід, політична герменевтика, методи математичного моделювання і прогнозування тощо.

Основні глобальні проблеми сучасності. Концепція сталого розвитку. Нове місце та характер війн в сучасному світі. Гібридні війни. Політика української держави в умовах глобалізації сучасного суспільно-політичного життя.

Національні інтереси і пріоритети зовнішньої політики України: геополітичні, економічні, військово-політичні, регіональні. Участь в рішенні

європейських і міжнародних проблем. Сприяння розвитку національної економіки. Забезпечення прав людини і основних свобод. Забезпечення міжнародної підтримки в захисті суверенітету України. Роль засобів масової інформації в умовах сучасного політичного розвитку. Інформаційна політика в Україні: суть і механізми реалізації. Зміст і принципи інформаційно-ідеологічного забезпечення зовнішньої політики. Захист національних інтересів. Економічний аспект глобалізації і виклики для України. Основні моделі національної безпеки. Зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці України та перспективні можливості їх подолання в євроінтеграційних умовах.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна кількість тестових завдань становить 100, з яких вступнику за допомогою інформаційної системи Електронний університет задається 50. Кожне завдання містить чотири варіанти відповідей, серед яких лише одна правильна. Кожна правильна відповідь оцінюється у 4 бали. Результати фахового вступного випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів. В конкурсі беруть участь вступники, які за результатами фахового випробування отримали 100 і більше балів. Для проведення вступного фахового випробування норма часу встановлюється не більше 60 хвилин. Особи, які набрали менше, ніж 100 балів, позбавляються права участі в наступному вступному випробуванні та в конкурсі.

Структура оцінки

Кількість вірних відповідей з 50 питань	Оцінка за шкалою 100-200 балів
0-24	0-96 (не склав)
25	100
26	104
27	108
28	112
29	116
30	120
31	124
32	128
33	132
34	136
35	140
36	144
37	148
38	152
39	156
40	160
41	164
42	168
43	172
44	176
45	180
46	184
47	188

48	192
49	196
50	200